

УДК 364.442.6.008.8

А.М. Колосок

Волинський державний університет імені Лесі Українки

СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ

У публікації здійснено аналіз соціального захисту населення у Волинській області за 2009-2010 роки, визначено його регіональні особливості та перспективи розвитку.

Ключові слова: соціальний захист, пільги, допомоги, субсидії, соціально-економічний розвиток.

A. Kolosok

SOCIAL DEVELOPMENT OF REGION

In a publication the analysis of social defence of population is carried out in the Volhynia area for 2009-2010, certainly him regional features and prospects of development.

Keywords: social defence, privileges, help, subsidies, socio-economic development.

A.M. Колосок

СОЦИАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ РЕГИОНА

В публикации осуществлен анализ социальной защиты населения в Волынской области за 2009-2010 годы, определено его региональные особенности и перспективы развития.

Ключевые слова: социальная защита, льготы, помощи, субсидии, социально-экономическое развитие.

Постанова проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.

Соціальний захист є невід'ємною складовою функціонування будь-якого регіону, оскільки саме ступінь захищеності вразливих верст населення є індикатором соціально-економічного розвитку, відображає якість життя в цілому. А в умовах дефіциту коштів проблема ефективного фінансування соціальних виплат стає особливо актуальною. Проблематика даного дослідження узгоджується з основними напрямками державних соціально-економічних програм розвитку країни, а саме з Регіональною програмою соціально-економічного розвитку Волинської області до 2015 року; з науковими темами, що виконувались у Луцькому національному технічному університеті: "Механізми реалізації політики сталого розвитку регіону" (номер державної реєстрації

0106U000610), а також – у Національному університеті водного господарства та природокористування: “Реформування міжгалузевих відносин та оптимізація ресурсно-економічного і соціально-економічного облаштування регіонально-просторових систем” (номер державної реєстрації 0107U004180).

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання соціального захисту населення, соціальної політики, соціального ризику були і все ще залишаються об’єктом та предметом наукових досліджень. Різні аспекти з питань соціальної політики досліджували такі вчені, як Г.Задорожний [6], А.Колот [7], Е.Лібанова [8], та ін. Теоретичні й практичні дослідження економічних проблем системи соціального захисту населення та соціального ризику висвітлювалися в роботах О.Антоненко [1], В.Бідака [2], О. Гамової [3] тощо.

Незважаючи на суттєві досягнення науки та практики в цій галузі, низка питань є нерозкритою. В наукових працях з питань соціальної політики й соціального захисту населення відсутня єдність поглядів щодо теоретичних і методичних основ системи соціального захисту населення. Крім того, недостатньо розроблено теоретичну й методичну базу оцінки партнерських відносин між державою і недержавним некомерційним сектором економіки у сфері соціального захисту населення.

Цілі статті. Об’єктом дослідження виступають соціальні відносини між населенням, роботодавцями та органами державного управління у Волинській області.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні положення функціонування системи соціального захисту регіону.

Ціллю дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних засад формування і розвитку системи соціального захисту та розробка практичних рекомендацій ефективного механізму її регулювання на регіональному рівні

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Соціальний розвиток регіону складне поняття, яке включає в себе безліч показників [дивись таблицю 1], передбачає взаємозв’язок між ними, безпосередньо впливає на рівень життя населення. Зупинимось на проблемних питаннях соціального захисту

населення у Волинській області.

За вісім місяців 2010 року на соціальні потреби (одноразова допомога по вагітності і пологам, допомога до 3-х років, державна соціальна допомога, допомога матерям героїням, допомога інвалідам, аліменти) було витрачено 559 533 033 грн. що є значним навантаженням на державний бюджет. Проте ефективність цільового використання виплачених коштів недостатня.

Зокрема, необхідно посилити контроль за використанням коштів виплачених батькам при народженні дитини, та за її доглядом до 3- років. Оскільки батьки отримавши гроші витрачають їх на власні потреби, а в багатьох випадках пропивають. Таким чином, держава фінансує ніде не працюючих, хворих на алкоголізм людей, що живуть за рахунок своїх дітей.

Потребує вдосконалення порядок оформлення допомоги матерям одиночкам. Юридично обізнані громадяни навмисно розводяться та оформляють дітей напівсиротами з метою отримання допомоги, а фактично проживають разом.

У Волинській області нараховується 120 тис. пільговиків, що мають відповідні пільги на оплату житлово-комунальних послуг, проїзд у транспорті, санаторно-курортне лікування та інше. Коштів державного та місцевих бюджетів не вистачає щоб забезпечити пільги такій великій кількості громадян. Тому необхідно переглянути та скоротити пільгові категорії громадян, замінити пільги прямими грошовими виплатами, що призведе до раціонального використання коштів. Так як це стимулюватиме пільговиків до економії тих ресурсів на які вони мають пільгу.

Значне невдоволення у громадян викликає існуючий порядок забезпечення інвалідів автотранспортом. За вісім місяців 2010 року було видано лише чотири автомобілі. Тому більшість інвалідів користується пільгою щодо розмитнення гуманітарного автомобіля. Хоча фактично автомобіль купляється за кошти сім'ї інваліда, по документам він оформляється як власність Головного управління праці, соціальних питань та у справах захисту населення від наслідків чорнобильської катастрофи. І в разі смерті інваліда, автомобіль якому не виповнилось 10 років з моменту розмитнення, конфіскується у власність головного управління. Таким чином держава забирає у власність майно куплене за кошти громадян, що є неприпустимим та потребує вирішення.

Таблиця 1

Динаміка основних показників соціального розвитку регіону*

Перелік показників	Станом на 1.08.2010	Станом на 1.08.2009	станом на 1.01.2010
Середньомісячна заробітна плата, грн.	1580	1350	1408
фінанси	3581	3147	3193
органи державного управління	2113	1948	2097
транспорт і зв'язок	1791	1571	1638
промисловість	1792	1478	1576
сільське господарство	750	677	717
Заборгованість з/пл всього, тис. грн..	19634,1	22036,3	18451,2
у т. ч. на економічно активних підприємствах області	12000	20272,7	13885,5
Відповідно до Закону України "Про державну допомогу сім'ям з дітьми" в області отримали допомогу понад, тис. осіб	70,8	63,3	69,6
На суму, млн. грн..	330,8	216,4	408,1
Кількість осіб, які отримали допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами, осіб	4345	4101	7181
На суму, млн.грн.	3,4	3,5	6,3
Одноразову при народженні дитини отримали, жінок	23 264	18658	22676
На суму, млн.грн.	163,7	144,3	275,1
Загальна кількість одиноких матерів, осіб	8528	8104	8402
На суму, млн. грн.	16,9	13,9	24,7
Кількість отримувачів допомоги до 3 років, осіб	37 330	35771	36233
На суму, млн.грн.	86,5	47,3	87,2
Допомога на дітей, що знаходяться під опікою та піклуванням, осіб	789	802	819
На суму, млн.грн.	9,7	7,2	14,5
Виплата винагороди жінкам, яким присвоєно почесне звання «Мати- героїня»			
Всього, жінок	1184	510	157
Виплачено на суму, млн.грн.	7,9	3,2	1,7
Тимчасова допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів. Кількість отримувачів, осіб	1560	1187	1598
сума допомоги, млн. грн.	2,3	2,9	5,4
Відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям" отримують допомогу понад, осіб	3793	5149	5500
Виплачено, млн.грн.	38,9	35,4	60
середній розмір допомоги, грн.	902, 36	982,9	765,60
Відповідно до Закону України "Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства" отримали допомогу, тис.осіб	11,6	10694	1102
На суму, млн. грн.	58,9	48,9	86
Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги призначена, осіб	1088	1019	1075
На суму, тис. грн.	799,6	635,1	961,0
Заборгованість, тис.грн.	278	439,1	124,5

Продовження таблиці 1

За субсидіями для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг звернулось, сімей	10620	12468	27214
призначено субсидій, сімей	7424	9839	21734
нараховано субсидій, млн.грн.	9,1	9,6	15,2
перераховано організаціям-надавачам, млн.грн.	10,0	9,8	14,2
За готівковою субсидією на тверде паливо та скраплений газ звернулося, сімей	1656	4182	4987
призначено субсидій, сімей	848	2620	3422
отримали субсидій, сімей	223	2213	3542
на суму, тис. грн.	44,4	582,8	907,2
Створено електронних карток в ЄДАРП, осіб	364228	356345	362955
Пільги на житлово-комунальні послуги, млн.грн.: нараховано	39,9	39,8	67,3
перераховано організаціям-надавачам	43,1	39,4	61,2
Пільги на тверде паливо і скраплений газ, млн. грн. нараховано	15,1	15,9	16,9
профінансовано	9,7	15,3	16,8
В області нараховується: Пенсіонерів / в т.ч силових структур, осіб	275261/11118	277468/11130	275261/1111
інвалідів	75829	75829	8
ветеранів праці	112446	118157	75829
ветеранів війни	61828	68551	115730
в т.ч. інвалідів війни	3483	3770	66151
учасників бойових дій	5804	6386	3614
учасників війни	45005	50546	6224
сімей загиблих (померлих)	7525	7845	48599
особи, які мають статус “дитина війни”	120321	129373	7702
інвалідів з дитинства та дітей-інвалідів	16263	16263	125961
багатодітні сім’ї	14 091	14366	16263
гірники (працівники/непрацюючі)	2763	1682	738/1455
Потреба в санаторно-курортному оздоровленні інвалідів, ветеранів війни в 2010 р., осіб	7028	7901	7901
надійшло путівок з Мінпраці для ветеранів війни	240	413	460
для інвалідів, путівок	100	107	325
за рахунок субвенції нараховано на сан.курортне лікув. і на компенсацію за самостійне сан.кур.лікування, тис.грн.	373,4	1,5	2,6
Всього в регіоні виявлено, тис. осіб: Одиноких непрацездатних громадян	47,4	47,5	47,4
Малозабезпечених непрацездатних громадян	32,4	34,6	32,4
Надано грошової та натуральної допомоги	30,6	45,1	30,6
Згідно висновків МСЕК потребує забезпечення забезпечено автомобілями, інвалідів	2608	2678	2598
	4	8	21
Кількість підопічних в інтернатних закладах, осіб	759	779	780
Кількість потерпілих від аварії на ЧАЕС, осіб	151905	153419	153419
Перебувають на квартирному обліку	2381	2391	2391

* Таблиця сформована автором [4, 5, 9, 10]

Висновки. З метою покращення стану соціального розвитку у Волинської області необхідно:

- вдосконалити законодавчу базу соціального захисту, ліквідувати протиріччя у нормативно-правових актах;
- спростити порядок оформлення пільг і субсидій, зменшити кількість необхідних для цього довідок;
- замінити пільги прямими грошовими виплатами;
- запровадити 100 % адресну соціальну допомогу;
- посилити контроль за використанням коштів направлених на соціальний захист дітей, інвалідів;
- змінити порядок повернення гуманітарних автомобілів виданих інвалідам;
- перевести центри соціального обслуговування одиноких та незапрацездатних громадян на часткове надання платних послуг.

Список літератури

- 1 Антоненко О. І. Сукупність показників оцінки рівня впровадження соціальних проектів // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції “Динаміка наукових досліджень – 2006”. Т. 3. – Економічні науки. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2006. – С. 11 – 13.
- 2 Гамова О. І. Діяльність громадських організацій регіону щодо соціального захисту населення // Сучасні проблеми фінансово-господарського контролю: Матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної конференції (30 березня 2005 р.). – Кривий Ріг: 2005. – С. 53 – 54.
- 3 Бідак В.Я. Складові системи державного регулювання соціального розвитку і соціального захисту населення / Бідак В.Я. // Україна: аспекти праці. – 2004. – №1. – С. 35-41.
- 4 Економічна активність населення України у 2009 році: Стат. збірник. – К.: Держкомстат України, 2009. – 215с.
- 5 Заборгованість із виплати заробітної плати [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.voladm.gov.ua>
- 6 Задорожний Г.В. Соціальне партнерство та його роль в становленні ринкової економіки в Україні: [зб.наук.пр]. / Г.В.Задорожний. – Харків: Харк. ін-т бізнесу і менеджменту, 2000. – 222 с.
- 7 Колот А. Проблеми розбудови національної моделі соціально-трудових відносин / Колот А. // Україна: аспекти праці. – 2002. – № 5. – С.23-26.
- 8 Лібанова Е. Подолання бідності: погляд науковця/ Лібанова Е. // Україна: аспекти праці. – 2003. – № 7. – С. 26-32.
- 9 Моніторинг стану соціального захисту [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua>
- 10 Соціальний захист в Україні 2009: Стат. видання. – К.: Держкомстат України, 2010. – 310с.